

مبارزه با پولشویی

تعریف پولشویی

پولشویی (money Laundering) فعالیتی غیرقانونی است که طی آن معاملات و درآمدهای نامشروع شکلی کاملاً قانونی یافته و مشروعیت می‌یابند، به عبارت دیگر پول‌های کثیف و نامشروع ناشی از اعمال خلاف، در همان کشور یا در کشورهای دیگر به پول‌های تمیز تبدیل شده و از اقتصاد غیررسمی وارد اقتصاد رسمی می‌شود، بطوری که ماهیت اصلی و منشاء کسب آنها پنهان می‌ماند.

تاریخچه

تاریخچه پولشویی نخستین بار فردی به نام آل کاپون گروهی به نام آل کاپون‌ها تشکیل داد. این گروه به زور از مردم اخاذی می‌کردند. او برای پنهان‌سازی درآمد قاچاق فروش مشروبات الکلی و سایر درآمدهایی با منشا غیرقانونی، تعداد زیادی ماشین سکه‌یی خشکشویی در سراسر شهر نصب کرد. از آنجا که میزان درآمد این ماشین‌ها مشخص نبود وانمود می‌کردند درآمد خود را از این راه به دست می‌آورند، نه از راه غیرقانونی. اصطلاح پولشویی این چنین شکل گرفت.

• انواع پول‌هایی که می‌تواند بصورت نامشروع در جامعه مطرح باشد به سه گروه پول‌های کثیف یا

پول‌های آغشته به خون و پول‌های سیاه و پول‌های خاکستری تقسیم می‌شود؛

پول کثیف یا آغشته به خون: به مجموعه درآمدهای نامشروعی اطلاق می‌گردد که در اثر عملیات قاچاق

موادمخدر، قاچاق انسان، اقدامات تروریستی و امثالهم بدست آید.

پول سیاه: پول‌های حاصل از قاچاق کالا است به نحوی که درآمدهای حاصل از قاچاق کالا و شرکت در

معاملات پرسود دولتی که خارج از عرف طبیعی صورت می‌گیرد، باعث پیدایش این قبیل پول می‌شود.

پول خاکستری: درآمدهای حاصل از فروش کالا یا انجام دادن کارهای تولیدی است ولی از نظارت دولت پنهان می ماند که معمولاً برای فرار از مالیات صورت می پذیرد.

• مراحل پولشویی

بطور کلی عملیات پولشویی در سه مرحله انجام می پذیرد:

جایگذاری: عبارت است از تزریق عواید حاصل از فعالیت های مجرمانه به شبکه های رسمی با هدف تبدیل آن از حالت نقدی به ابزارها و دارایی های مالی، اعم از اینکه به خارج از کشور منتقل شود یا بوسیله آن کالاهای با ارزش خریداری و یا در بانکها سپرده گذاری نمایند.

لایه گذاری: در طی این مرحله درآمدهای نامشروع با یکسری فعالیت های مبادلاتی به منظور تغییر وضعیت غیر قانونی به اجرا در می آید (جدا سازی عواید حاصل از فعالیت های مجرمانه از منشاء)

ادغام: فراهم کردن پوشش ظاهری مشروع و توجیه قانونی برای عواید حاصل از فعالیت های مجرمانه بعبارت دیگر وجوه غیر قانونی با یکسری فعالیت های تجاری و قانونی به بدنه اصلی اقتصاد ترکیب گردد.

انواع پولشویی

پولشویی به چهار نوع قابل تقسیم است .

پولشویی داخلی: شامل پول های کثیف حاصل از فعالیت مجرمانه داخل خاک یک کشور می شود که در همان کشور شسته می شود.

پولشویی کنترل شونده: شامل پول های کثیف به دست آمده از فعالیت مجرمانه که در داخل خاک یک کشور کسب و در خارج از آن کشور تطهیر می شود .

پولشویی بیرونی: شامل پول های کثیف به دست آمده از فعالیت مجرمانه انجام شده در سایر کشورها که

در خارج نیز شسته می شود.

پولشویی وارداتی: شامل پول‌هایی که از فعالیت مجرمانه در سایر نقاط به دست آمده و در داخل خاک

کشور مورد نظر شسته می شود.

شیوه‌های انجام پولشویی

پولشویی باید به شیوه‌ای انجام شود که جلب توجه مجریان قانون را به حداقل برساند. تاسیس شرکت‌های مختلف برای نقل و انتقال پول‌های کثیف، سرمایه‌گذاری در بانک (اس - مورفینگ)، هزینه کردن در کارهای عمرانی به خصوص خرید اوراق قرضه طرح‌های عمرانی و فروش آنها در بازار، سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی، تاسیس شرکت‌های مهندسی، سرمایه‌گذاری موقت در بنگاه‌های تولیدی - تجاری قانونی، ایجاد سازمان‌های خیریه قلابی، سرمایه‌گذاری در بازار طلا و الماس و ارز، شرکت در مزایده‌های اجناس هنری و کالاهای قدیمی و انتقال پول به کشورهای دارای مقررات بانکی آزاد مثل کشور سوئیس از شیوه‌های مختلف پولشویی می‌باشد.

برخی از مهمترین روش‌های پولشویی به شرح زیر می باشد:

استفاده از مؤسسه‌های مالی و اعتباری: سهل‌ترین و راحت‌ترین راه پولشویی استفاده از نهادهای مالی

رسمی می باشد. در این روش وجوه نقد حاصل از عملیات مجرمانه، نزد شعبه بانکی یا هر نوع نهاد مالی و اعتباری رسمی سرمایه‌گذاری می گردد؛ این نهادهای مالی رسمی ممکن است داخلی یا خارجی باشند. استفاده از روش‌های معمول در داد و ستد الکترونیکی، یکی از بهترین شیوه‌های انتقال این سپرده‌ها از نهادهای مالی داخل کشور به نهادهای خارج از کشور می باشد که این امر تشخیص درآمدهای نامشروع را بسیار دشوار و حتی گاهی ناممکن می کند.

صورت حساب های جعلی: پولشویان از طریق عملیات صادرات و واردات صوری، فعالیت های تجاری خاص را در کشوری که پول های کثیف را در آن بدست آورده اند، آغاز می کنند و به موازات این فعالیت، فعالیت های مشابهی را در کشوری که پول های کثیف خود را در آن سرمایه گذاری کرده اند دنبال می کنند و از این طریق به خرید و فروش کالا و خدمات به شکل ظاهری و صوری می پردازند؛ به این صورت که پولشویان کالایی را از شرکتی که می خواهند پول های کثیف را به آن تحویل دهند، می خردند و در ازاء آن صورتحساب غیر واقعی صادر می گردد که قیمتی بالاتر از قیمت واقعی کالا در آن وارد شده است. مابه التفاوت قیمت واقعی و قیمت کاذب، پول شسته شده می باشد.

استفاده از فناوری های نوین مخابراتی و رایانه ای: این روش، روش دیگری در پولشویی است که در آن با استفاده از فناوری های نوین مخابراتی و رایانه ای و شیوه های نوین تجارت الکترونیکی، نه تنها هویت مبادله کنندگان به سختی قابل شناسایی است بلکه رد گیری جریان وجوه را نیز با دشواری های خاص همراه می کند.

سرمایه گذاری در املاک و مستغلات: سرمایه گذاری در بازار مسکن و خرید زمین و مستغلات از دیگر روش های مورد استفاده پولشویان است.

خرید و فروش آثار هنری: بازار هنر به دلیل اینکه نظارت چندانی بر آن وجود ندارد، می تواند وسیله تبدیل میلیون ها دلار پول کثیف باشد؛ زیرا همان طور که می دانیم آثار هنری می توانند هزاران و گاهی میلیون ها دلار ارزش داشته باشند.

سرمایه گذاری در خرید سهام: یکی دیگر از شیوه های مؤثر است که توسط پولشویان مورد استفاده قرار

گرفته است. به این صورت که پولشویان با این پول کثیف، سهام و اوراق مشارکت خریداری می کنند و آن ها را در مکان های دیگر سرمایه گذاری می کنند.

سرمایه گذاری در مشاغل زیان دیده: یکی دیگر از شیوه های مورد استفاده مجرمان، سرمایه گذاری در

مشاغلی است که در حال ورشکستگی است. به این صورت که در یک کسب و کار مشروع ولی در حال ورشکستگی سرمایه گذاری کرده و سپس اسناد و مدارک و دفاتر آن را دستکاری می کنند تا اینطور نشان دهند که شرکت سودآور است. وجوهی که باید پاکسازی شوند از این طریق به جریان می افتند و به گونه ای جلوه داده می شوند که انگار منافع مشروع حاصل از معاملات و فعالیت های شرکت هستند.

ایجاد سازمان های خیریه: در این روش پول های بدست آمده از داد و ستد مواد مخدر و سایر راه های غیر

قانونی در مؤسسات خیریه غیرواقعی جمع می شوند؛ زیرا این مؤسسات توانایی دریافت هدایا از اقصی نقاط جهان را دارند.

معامله نقدی: داشتن یک تجارت پایاپای مانند رستوران، صرافی، کارواش و یا تأسیساتی نظیر این ها برای پولشویی، فعالیتی کاملاً عادی است.

شرکت های چند ملیتی بین المللی: این شرکت ها از مهمترین واحدهای تشکیل دهنده اقتصاد جهانی به

شمار می روند؛ به طوری که فرآیند انتقال اموال و سرمایه گذاری در این کشورها، حد و مرز جهانی نمی شناسند. هدف این شرکت ها جهانی شدن سریع و حوزه فعالیت آن ها در زمینه تجارت، پول و سرمایه، تولید و استفاده گسترده از ثروت های طبیعی کشورهای در حال توسعه و فقیر می باشد. نحوه فعالیت در عملیات پولشویی این شرکت ها بدین صورت است که، در معاملات تجاری مشکوک و نامشروع شرکت کرده و در

این میان در معاملات نامشروع صدها میلیون دلار به مسئولان دولتی در کشورهای پیشرفته در حال توسعه و فقیر پرداخت می کنند.

تأثیر پولشویی بر اقتصاد

پولشویی نیز مانند هر جرم دیگری اگر به صورت سازمان یافته، منظم و مستمر در یک اقتصاد انجام شود، آثار ویران کننده ای خواهد داشت که تا مرز فروپاشی اقتصادی پیش خواهد رفت. زیرا زیربنای این جرم، جرایم سنگین تر و سازمان یافته تر است. البته در بعضی انواع پولشویی، جرم در یک کشور و پولشویی در کشور دیگری انجام می شود. در هر صورت پولشویی مانع بزرگی بر سر راه ایجاد عدالت اجتماعی است و ایران به دلیل قرار گرفتن در مسیر قاچاق مواد مخدر از افغانستان به اروپا مکان جذاب و مناسبی برای پولشویی محسوب می شود.

آثار سوء پولشویی بر اقتصاد

- بی نظمی و تخریب بازارهای مالی و ایجاد بی ثباتی و نوسان در بازارها؛
  - خروج سرمایه به صورت غیر قانونی از کشور؛
  - ورشکستگی بخش خصوصی؛
  - کاهش بهره‌وری در بخش واقعی اقتصاد و عدم پرداخت مالیات و عوارض؛
  - افزایش ریسک خصوصی سازی و ایجاد سرمایه‌های سرگردان در اقتصاد؛
  - بی ثباتی در روند نرخ ارز و فلزات گرانبها مانند طلا و نقره و
  - کاهش اعتبار و اعتماد سیستم بانکداری و امنیت سرمایه گذاری.
- تمام عوامل فوق به طور مستقیم و غیرمستقیم رشد و توسعه اقتصادی، توزیع و بازتوزیع درآمدها را تحت تأثیر قرار می دهند.

ایمن سازی اقتصاد ملی

پیشنهاد می شود برای مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم موارد زیر مورد توجه قرار گیرد:

- حذف واسطه های مالی ناسالم و تضعیف پایگاه های واسطه ای مالی غیرمتشکل؛

- افزایش شفافیت اطلاعات در بازارهای پولی، مالی و سهام؛

- نظارت بر فعالیت شبکه بانکی و سایر موسسات مالی و اعتباری و غیربانکی به ویژه صندوق های قرض الحسنه و

موسسات اعتباری؛

- ثبت دقیق اینترنتی معاملات ارزی و فلزات گرانبها بالاتر از یک مبلغ مشخص و کارشناسی شده؛

- شفافیت بیشتر ابزارهای مالی و حسابداری و به خصوص ابزارها و روش های اخذ مالیات؛

- عضویت در معاهدات پولی و مالی بین المللی و استفاده از امکانات آنان؛

- فاصله گرفتن از اقتصاد دولتی و ایجاد فضای سالم رقابتی با اجرای هر چه بهتر اصل ۴۴ قانون اساسی؛

- برگزاری دوره های آموزشی و پژوهشی برای قضات، نیروی انتظامی و سازمان هایی که در زمینه مبارزه با

پولشویی فعالیت می کنند؛

- ارتباط قوه قضائیه با دانشگاه و اینترپل به طور همزمان برای بهره گیری از علوم و تکنیک های جدید؛

- نگاه دقیق به حوزه های مختلف اقتصاد زیرزمینی، نگاه دقیق و بی طرفانه به اسناد و پیمان نامه های بین المللی و

اصول ۴۰ گانه گروه ضربتی اقدام مالی علیه پولشویی (FATF (Financial Action Task Force on

Money Laundering).

پولشویی در ایران

پولشویی دارای آثار و تبعات منفی فراوانی در عرصه های مختلف اقتصادی و اجتماعی است. آثار و تبعاتی

همچون گسترش فساد و ارتشا در سطح جامعه، تضعیف بخش خصوصی، کاهش اعتماد به بازارهای مالی،

کاهش درآمد دولت، تقویت منابع و شبکه مالی مجرمین. تبعات منفی این پدیده شوم موجب شده است تا

حاکمیت کشورها - همگام با مراجع بین المللی - در صدد مبارزه با آن برآیند و با تصویب قوانین و مقررات لازم و اجرایی کردن آن ها، از وقوع این جرم در موسسات مالی پیشگیری نموده و یا در صورت وقوع، متخلفان را شناسایی و به مراجع قضایی معرفی کنند.

جمهوری اسلامی ایران نیز از جمله کشورهایی است که با تصویب قانون مبارزه با پولشویی و آیین نامه اجرایی آن، در صدد مقابله با این پدیده مذموم برآمده است. در این راستا، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به عنوان مرجع نظارت بر بانک ها، موسسات اعتباری و دیگر نهادهای فعال در بازار پولی کشور وظیفه دارد تا علاوه بر فراهم ساختن زیر ساخت های لازم برای پیشگیری از پولشویی در بازار پولی کشور و مقابله با آن، بر حسن اجرای قوانین و مقررات ذیربط در این بازار نظارت نماید.

هم اکنون در ایران بزرگترین افرادی که به این اعمال مجرمانه اقدام می کنند، با استفاده از روش های متفاوت هم چون جعل اسناد و استفاده از افراد خاص در بدنهادار هثبت احوال کشور اقدام به ایجاد هویت های متفاوت می نمایند تا اعمال خلاف کارانه خود را از دید مأموران دور نگه دارند تا بتوانند آزادانه مقدار حجم انبوه مالی را که از راه غیر قانونی به دست آورده اند موجه جلوه دهند.